

Ohlédnutí za Mezinárodním rokem jeskyní a krasu

Karel Drbal

Nedávno uplynulý rok byl vyhlášen Mezinárodní speleologickou unií (UIS) Mezinárodním rokem jeskyní a krasu (IYCK). Motto této iniciativy zní „Poznávat, rozumět a chránit“. Možná hned v úvodu je vhodné si uvědomit, že krasová krajina zaujímá odhadem asi

20 % zemského povrchu, že krasové zvodně poskytují asi 10 % světové pitné vody a že ročně 150 milionů turistů navštíví jeskyně a přispívá tím do národních ekonomik. Jen tato čísla jsou dostatečným argumentem pro vyhlášení Mezinárodního roku jeskyní a krasu.

Připomeňme si tedy hlavní cíle tohoto projektu. Jedná se především o zlepšení povědomí veřejnosti, jak se jeskyně a kras dotýkají každodenního života doslova miliard lidí na naší planetě. S důrazem na udržitelný rozvoj pokukázat na význam krasu a jeskyní, zejména pokud se jedná o kvantitu a kvalitu vody, zemědělství, turistiku a přírodní i kulturní dědictví. Podtrhnout význam řádného hospodaření v krasových oblastech, které je rozhodujícím faktorem v péči o životní prostředí i globální ekonomiku. Dalším cílem je vytvořit a podporovat vzdělávací kapacity zaměřené na vědní disciplíny související s jeskyněmi a krasem. V souvislosti se vzdělávacími kapacitami rozšířit povědomí o nutnosti interakce nejen mezi vědeckými obory, ale i managementem krasových území směřujícím k ochraně životního prostředí a navázání trvalých partnerství.

Široká účast jako základ úspěchu

K Mezinárodnímu roku jeskyní a krasu se celosvětově přihlášily stovky organizací a spolků od nevládních až po státní i mezinárodní instituce. V České republice spojily síly k zajištění IYCK Správa jeskyní České republiky, Česká speleologická společnost, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a Česká geologická služba. Svou podporu vyjádřilo i Ministerstvo životního prostředí. Prezence IYCK probíhala v několika úrovních. Ve virtuálním prostoru byly poskytovány informace o významu, cílech a pořádaných akcích na webových stránkách jednotlivých pořadatelských organizací. Další úroveň představovalo vydání tiskových

materiálů. Česká speleologická společnost zajišťovala tisk a distribuci plakátů a letáků. Správa jeskyní České republiky vydala u příležitosti IYCK leták s názvem „Prozkoumej, poznaj a chraň“ s informacemi o činnostech, které zůstávají běžným návštěvníkům jeskyní skryty. Tato organizace také přirozeně zajišťovala distribuci tiskových materiálů směrem k veřejnosti prostřednictvím svých čtrnácti veřejnosti zpřístupněných jeskyní. Přibližně 400 000 návštěvníků jeskyní tak mělo příležitost se o akci dozvědět, případně získat materiály. Významným počinem v publikační činnosti

bylo i vydání sborníku referátů z konference „Kras, jeskyně a lidé“ v edici Acta speleologica vydávané Správou jeskyní České republiky. Redakce časopisu Vesmír připravila věnovala 12. číslo právě odborným činnostem souvisejícím s krasem a jeskyněmi. V tomto roce vydalo nakladatelství Academia publikaci „Karel Absolon – Objevitel, manažer, vědec“ autorského týmu Zajíček, Oliva, Kostrhun věnovanou jedné z nejvýraznějších osobností naší speleologie. Nelze zapomenout ani na časopis Ochrana přírody, kde je každoročně dáván prostor pro publikování článků se

Dokumentace nových pravěkých kreseb v Kateřinské jeskyni datovaných v roce 2021. Foto Petr Zajíček, archiv SJČR

speleologickou tematikou. Mezinárodním počinem bylo vydání slovinšské publikace autorky Zupan Hajna „Karst, caves and people“, která s mezinárodním týmem spoluautorů nebyvalým způsobem podchytila širokou problematiku výzkumu, popularizace, využívání a ochrany jeskyní a krasu. Tato publikace s množstvím fotografií je nyní překládána do českého jazyka. Další úroveň prezentace IYCK byla výstavní činnost.

Důraz na akce pro veřejnost

V areálu Punkevních jeskyní byla instalovaná výstava prezentující návštěvníkům činnosti v oblasti péče, výzkumu a ochrany jeskyní nejen Správy jeskyní České republiky, ale i Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, České speleologické společnosti a dalších partnerských organizací. V provozní budově Bozkovských dolomitových jeskyní byla instalována výstava fotografií světových jeskyní. Pro zájemce připravoval Archeologický ústav Brno společně se Správou jeskyní České republiky specializované exkurze v rámci akce Archeologické léto s cílem představit nejnovější výzkumy a objevy kresebných čar v Kateřinské jeskyni, které jsou v současné době nejstaršími v České republice. V řadě jeskyní proběhly kulturní akce – koncerty a výstavy – pořádané také u příležitosti IYCK. Zásadní akcí, která beze zbytku splňovala jeden z cílů roku, totiž interakci mezi vědeckými obory, byla odborná konference k problematice udržitelného rozvoje v krasových oblastech „Kras, jeskyně a lidé“. Konferenci pořádala Správa jeskyní České republiky společně s Agenturou ochrany přírody a krajiny, Českou speleologickou společností a Českou geologickou službou pod záštitou UIS a hejtmána Jihomoravského kraje a za podpory Ministerstva životního prostředí v Moravském krasu ve dnech 17.–18. září 2021. Konference se zúčastnili pracovníci či členové řady odborných institucí, nevládních organizací, výzkumných ústavů, vysokých škol i zákonodárných a správních orgánů. V závěru konference zaznělo z více míst přání, aby v určitých časových periodách obdobná akce pokračovala i v budoucích letech. O podrobném obsahu konference jsme psali v čísle 6 ročníku 2021 časopisu Ochrana přírody.

S koncem roku 2021 akce nekončí

Mezinárodní speleologická unie se rozhodla s ohledem na probíhající pandemii

Expozice k Mezinárodnímu roku jeskyní a krasu v areálu Punkevních jeskyní. Foto Petr Zajíček, archiv SJČR

Dóm Gigantů v Javoříčských jeskyních s překrásnou krápníkovou výzdobou. Foto Petr Zajíček, archiv SJČR

a protipandemická opatření v roce 2021 prodloužit akce pod záštitou IYCK i na rok 2022. Správa jeskyní České republiky je připravena v tomto působit na návštěvníky našich zpřístupněných jeskyní v duchu cílů Mezinárodního roku jeskyní a krasu 2021. Návštěvníci se mohou těšit na některé novinky. Například Mladečské jeskyně (fotografie na obálce) letos návštěvní trasu obohatí o několik diorám,

Chýnovská jeskyně otevře nové návštěvní středisko s naučnou expozicí a Konepruské jeskyně dokončí výstavbu Domu přírody Českého krasu. To vše jsou kroky vedoucí ke zlepšení povědomí veřejnosti, jak se jeskyně a kras dotýkají každodenního života. Věřme, že aktivity založené z iniciativy Mezinárodního roku jeskyní a krasu nejenom přetrvávají, ale budou se i nadále rozvíjet.